

Det är inte bara kommunerna som fusioneras. Nu är det yrkeshögskolornas tur att koncentrera sin verksamhet. Ytterligare. 25 ska bli 18. Vilka knep har man tagit till på svenskt håll för att överleva?

TEXT & FOTO: MARIE SANDBERG

Hållbar utbildning?

Undervisningsministeriet har redan länge haft som mål att minska antalet utbildningsplatser och öka verksamhetspunkternas storlek, skolornas storlek. Lite i stil med kommunfusionerna. Det gav Svenskfinland en kick att mobilisera sig för att skapa en utbildningsjätte med stark regional och lokal förankring. Yrkeshögskolan Novia grundades år 2008 som ett aktiebolag och upprätthålls av Åbo Akademi. Novias rötter finns både i Yrkeshögskolan Sydväst i södra Finland, och i Svenska Yrkeshögskolan i Östergötting.

– Vi samarbetade en hel del före fusionen, hade gemensamma intressen och kontakt till Åbo Akademi, berättar THOMAS BÖCKELMAN, Novias enhetschef i Raseborg.

I dag har Novia hunnit verka i ett och ett halvt år. En lång och arbetsdryg process där man har sammanfört olika funktioner och verksamhetskulturer ligger bakom. Nu blickar man framåt.

– Det första året kännetecknades av att man har fått lappa mycket som ingen hade tänkt på före fusionen. Men skulle vi ha fortsatt som tidigare skulle det ha blivit nedskärningar, berättar Böckelman.

Undervisningsministeriets målstyrning sätter klart sin egen press på yrkeshögskolan och det återspeglas i penningtilldelningen. Omorganiseringar och flyttningar av utbildningar har blivit lite av vardagsmat. De är ett måste.

– En del av målet är att verk-

samheten blir effektivare, men det behöver inte betyda nedskärningar. Istället vill vi strukturerat fungera på ett nytt sätt så att vi kan erbjuda den svenskspråkiga befolkningen utbildning, trots att vi är så mycket färre än på finskt håll. Inom många av våra utbildningsområden är vi få, och skulle man se på utbildningen på samma sätt som på finskt håll så skulle den inte nödvändigtvis finnas alls. Den skulle bli för dyr. Tills vidare har man försökt garantera att även svenskspråkiga får utbildning inom de flesta utbildningsområden, säger han.

Det är också en av orsakerna till att man koncentrerat all svenskspråkig naturbruksutbildning till Raseborg.

I dag kan Novia stoltsera med att den erbjuder utbildning inom samtliga utbildningsområden. På svenska.

– **Under det gångna året** har vi haft en stor läroplansprocess på gång inom Novia. Vi har försökt hitta gemensamma nämnare inom gamla naturbruksprogram som blivit inriktningar istället. Någon skulle kanske se det här som en nedskärning, men jag tycker att man hellre ska se det som en överlevnadsstrategi. Att man måste vara lite större för att finnas kvar, säger Böckelman.

Hortonomutbildningen flyttades i fjol från Överby till Raseborg som ett led att koncentrera naturbruksutbildningen.

– Då blev personalstyrkan tillräckligt stor för samarbete. Ett

annat av ministeriets mål är att vi ska ha in forsknings- och utvecklingsverksamhet i utbildningarna och då är det här en fördel, menar Böckelman.

- Till yrkeshögskolornas lagstadgade uppgifter hör utöver utbildning även att jobba med forskning och utveckling samt regional utveckling. I de regioner där Novia verkar pejar man näringslivets, arbetslivets och regionens behov och bygger verksamheten kring detta, säger prorektor BIRGITTA FORSSTRÖM. Hon leder Novias enhet för forskning- och utveckling där bland annat det för Åbo Akademi och Novia gemensamma forsknings- och utvecklingsinstitutet, ARONIA i Raseborg, ingår.

Yrkeshögskolorna har enligt Forsström blivit duktiga att driva regionala utvecklingsprojekt som verkar som utvecklingsmotorer speciellt på mindre orter. En hel del EU-medel kanaliseras tillbaka till regionen genom den här typen av projekt.

På lång sikt är det inte hållbart med alla de yrkeshögskolor Finland har i dag. Årskullarna minskar och utbudet är för stort, lyder ministeriets argument.

- En offentlig utsaga från ministeriet är att yrkeshögskolornas antal ska minska till 18, vilket innebär sammanslagningar. Novia är ju ett resultat av sammanslagning, och då vi senast var på ministeriet fick vi grönt ljus för att vi jobbar på den strukturella utvecklingen. Dessutom uppfyller vi deras krav på minimiantal studeranden, berättar Forsström.

- De här strukturella åtgärderna som vi har inlett är ännu inte färdiga. Inom vissa enheter går det att sammanföra närliggande program, men i praktiken ger det inga stora inbesparingar. Genom att föra utbildningar till gemensamma campusområden kan man spara på administrationen, tillägger Böckelman.

De närmaste åren handlar enligt Böckelman om att knyta ihop

”

Skulle man se på utbildningen på samma sätt som på finskt håll skulle den inte nödvändigtvis finnas.”

YRKESHÖGSKOLORNA

I Kommunförbundets räddningsprogram ingår bland annat ett förslag om att upprätthållarmodellen borde kvarstå, att staten kunde överta upprätthållansvaret för yrkeshögskolorna. Då skulle deras ställning bli jämförbar med universitetens. Det här kan innebära förändringar på finskt håll där många yrkeshögskolor är kommunalt ägda.

Undervisningsminister

Henna Virkkunen utnämnde i maj Hannele Salminen, Kommunförbundet, och Pekka Ylä-Anttila, ETLA, till utredningspersoner för att granska yrkeshögskolornas ekonomiska och administrativa ställning med hänsyn till en sektorreform. Utredarna ska bl.a. se över finansieringssystem och andra utvecklingsbehov. Arbetet ska vara klart 30 november i år.

Svenskspråkiga yrkeshögskolor är:

- ARCADÄ - Nylands svenska yrkeshögskola (Stiftelsen Arcada)
- Yrkeshögskolan Novia (Aktiebolaget Yrkeshögskolan vid Åbo Akademi)

Tvåspråkiga yrkeshögskolor är:

- Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu - Haaga-Helia yrkeshögskola (Haaga-Helia Oy Ab)
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu - Mellersta Österbottens yrkeshögskola (Yrkeshögskoleaktiebolag med olika delägare inklusive samkommuner)
- Vaasan ammattikorkeakoulu - Vasa yrkeshögskola (Oy Vaasan ammattikorkeakoulu - Vasa yrkeshögskola Ab) MS

I Raseborg erbjuder Novia utbildning inom naturbruk, teknik och informationsbehandling. Landets enda svenskspråkiga naturbruksutbildning är koncentrerad till denna enhet och i en naturskön miljö.

verksamheten. Hur kan man ytterligare kombinera forskning och utveckling med undervisningen? Enligt Forsström bygger hela verksamheten på att integrera dessa två element.

– Det man tar fram i forskningsprojekt ska komma utbildningen till godo. Vi får hela tiden kämpa för att upprätthålla en bra kvalitet i utbildningen, säger hon.

Att öka vuxenutbildningen är inte heller uteslutet enligt prorektorn.

– Helt intressant, men primärt utbildar vi ungdomar för yrkeslivet, säger Forsström.

– Om vi vill ha samma verksamhet som vi har i dag så finns det bara kanske en väg – vuxenutbildningen. Eller att få in mera engelskspråkiga studerande. Men där kommer taket emot eftersom alla yrkeshögskolor tänker på samma sätt, säger Böckelman.

Inom de engelskspråkiga utbildningsprogrammen ser Novia hela världen som rekryteringsfält. Tillsvärdare. Det är inte helt problemfritt. Studerande utanför EU får till exempel inte studiestöd.

– Att studera här i fyra år kan vara ekonomiskt betungande och på små orter finns det mindre ströjobb än i stora städer, säger Böckelman.

– Vi ser samtidigt över rekryteringen och om det lönar sig att koncentrera den. En annan fråga är om det är meningen att med finländska skattemedel utbilda resten av världen. Kanske man borde se det som en del av utvecklingshjälpen och den vägen stöda, tillägger Böckelman. Forsström är på samma linje.

Statsandelarna till yrkeshögskolorna betonas enligt följande princip; antalet studerande 70 % och avlagda examina 30 %. Eftersom Novia är ett aktiebolag bör normfinansiering som ministeriet beviljar för undervisning och annan verksamhet räcka till. Övrigt klirr i kassan är t.ex. sporadiska donationer. Forskningsidan livnär sig till stora delar på extern finansiering.

– I detta nu har vi 35 aktiva projekt, varav alla på något kräver en egen och en privat finansiering, säger Forsström.

”

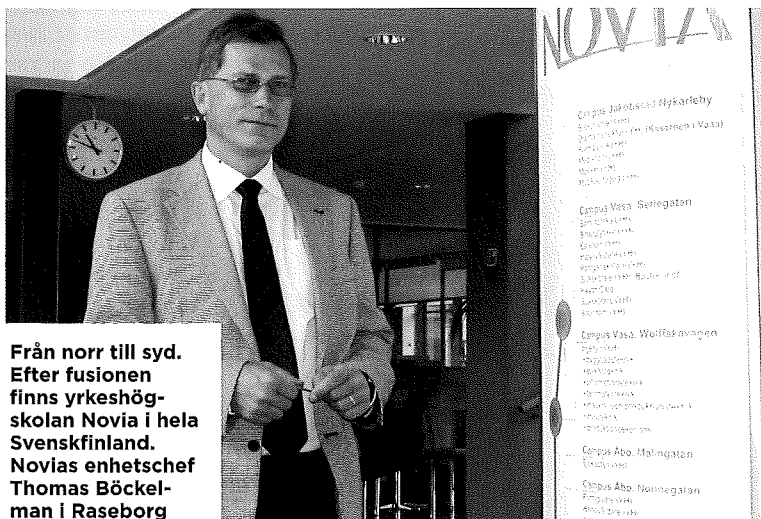
Vi jobbar hårt med att upprätthålla livskraftiga utbildningar, även på små orter.”

Avgifter eller ej? Böckelman tror inte på avgifter för ordinarie yrkeshögskoleutbildning för finländare. Men ska man syssla med utbildningsexport så kan det vara värt att ta betalt för det. Likaså anser Forsström att det finns goda möjligheter att sälja utbildning, speciellt virtuell pedagogik vidgar gränserna.

– Det ska vara ganska stora terminsavgifter för att de ska ha någon större effekt på skolans finanser, säger Böckelman.

Ett försök med terminsavgifter för utländska studeranden ska inledas i ministeriets regi.

Både Forsström och Böckelman

Från norr till syd. Efter fusionen finns yrkeshögskolan Novia i hela Svenskfinland. Novias enhetschef Thomas Böckelman i Raseborg och prorektor, forsknings- och utvecklingschef Birgitta Forsström är mer än nöjda.

betonar mervärdet med en högskoleutbildning i Raseborg. Det ger synergieffekter med arbetslivet och närmiljön.

– Vi jobbar hårt för att upprätthålla livskraftiga utbildningar, även på små orter. Det är inte alldeles enkelt, säger prorektorn.

– Det är mycket viktigt att det finns en högskoleutbildning här. Vi bär ansvaret för den svenskspråkiga landsbygden och regionerna. Delvis är det en styrka, men det medför också utmaningar. Man märker att ungdomen söker sig till de stora orterna i dag, och på sikt kan det bli ett problem, säger Böckelman.

NOVIA I SIFFOR

- 5 enheter; Vasa (Seriegatan, Wolffskavägen), Jakobstad/Nykarleby, Raseborg och Åbo
- cirka 3 500 studerande varav cirka 600 i Raseborg
- personalstyrka på 390 varav 100 i Raseborg
- Forskningsenheten ARO-NIA är gemensam med Åbo Akademi. Forskningsenheten leds från Raseborg där man är inriktad på miljöforskning; kustzonsförvaltning och ekologi. Forskningsprojekt bl.a. med Raseborg stad samt näringslivet i Västnyland.
- Därutöver finns en fortbildningsenhet som bl.a. erbjuder specialiseringsstudier.